

viața postmortem, acele stranii romane nconfigurative unde simbolurile cresc de pretutindeni ca o larbă nebună. O asemenea literatură, unde se vede că arta se împletește pină la ultimele consecințe cu biografia, ascunde într-însa o mare carte nescrisă. Prea puțin elogiat de comentatori, Romulus Guga merita, o văd abia acum, o poziție cu mult mal proeminentă în ierarhiile care circulă; omul s-a dus, opera însă rămîne, și îi rămîne o lungă posteritate, care va trebui să modifice, în materie de clasificări, ceea ce este de corectat.

Este mai mult ca sigur că nici dramaturgia lui, atît cît este, nu va cădea în uitare, și în fond nici nu ar fi putut fi altfel, intrucît Romulus Guga era o conștiință întrebătoare și dramatică pentru care teatrul reprezenta o formă de manifestare aproape naturală. Dar întotdeauna cu datele ireductibile ale creatorului. Un lung fior poetic trecea prin aceste producții ingenioase și oarecum enigmatice; rar se mai putuse vedea în dramaturgia românească o atît de curioasă lume de ficțiuni precum aceea pe care Romulus Guga o închipuse în teatrul lui. Cu Speranța nu moare în zori autorul se sforșase, pe o linie care deriva din expresionism și din teatrul poetic, să ne dea un moment din viața românească imediat postbelică. Acest sentiment al sfîrșitului unei lumi prevăzut și cu o misterioasă revelație constituie materia dramatică de acolo, istoricizată și, cum s-a observat, politică, deși datele sînt acelea ale dramei expresioniste. În definitiv, Romulus Guga făcuse, cu Speranța nu moare în zori, și o demonstrație estetică în principiu foarte valoroasă: aceea că teatrul poate avea o substanță politică fără a pierde, atunci cînd talentul e lăsat liber, din dimensiunile estetice. În prezența marilor lui alegorii nici nu se putea altfel, dramaturgul gîndea figurat și în parabole, imaginile lui vizionare depășeau mereu media care exprimă imediatul. Mal mult decît acolo, simțul vizionar a lucrat în Evul mediu întîmplător, care este și cea mai durabilă, cred, dintre producțiile lui Romulus Guga; cu aceasta „medievalitatea” s-a transformat într-o categorie a filosofiei culturii, însemnînd deopotrivă religiozitate și voință de pacizare, conservatism și protest, spalmă și extaz. Însă trăsăturile expresioniste sînt cum nu se poate mal pregnant, Romulus Guga devenise, e fapt sigur, dramaturgul postexpresionist cel mal interesant al literaturii române de azi.

Revăd încă o dată opera remarcabilului scriitor și un fior face mina care scrie să ezite o clipă: Romulus Guga era printre autorii pe care îi puteam socoti încă tineri, moartea a început așadar să pătrundă adînc și printre noi, cel care credeam pină ieri că nu vom muri niciodată. Omul s-a stîns, opera rămîne și va rămîne vie atît timp cît cineva își va pune acele fundamentale întrebări pe care, odată cu ațiîla, și le-a pus și Romulus Guga.

Artur SILVESTRI

Darie Magheru

În această toamnă a încetat din viață, la Brașov, poetul, dramaturgul și actorul Darie Magheru. Trecerea lui în neființă ne-a lăsat în inimi omenească durere a despărțirii de cel care a trudit cu atîta sirg și talent la cizelarea artei scrisului. Stau mărturie atît perculantele și scînteietoarele sale poeme, cît și galeria personajelor istorice cărora le-a dat viață în piesele sale: Eu, meșterul Manole, Horea; Tragicul domn Ion al cămilelor a fost, din păcate, singura piesă care a văzut lumina rampel, la Teatrul Dramatic din Brașov, și care l-a impus în conștiința criticii ca pe un dramaturg de autentică vocație.

Însă, Darie Magheru n-a fost numai un strălucit poet și un dramaturg de o fascinantă originalitate, el și un credincios și pasionat slujitor al Thaliei. Căci a fost și actor de talent, care, în tinerețea căutărilor sale zbuciumate, a jucat pe scenele teatrelor din Ploiești, Arad, Iași, Botoșani și Brașov.

Boala l-a despărțit de multă vreme de scindura scenei, silindu-l să se consacre în exclusivitate scrisului, dar inima lui n-a încetat să bată pentru teatru.

A plecat dintre noi, și glasul lui unic, cu vibrații de clopot și tunet, s-a stîns, dar spiritul lui a rămas viu în cărțile care i s-au tipărit și-n multele manuscrise pe care le-a lăsat moștenire. Cineva, cîndva, poate se va încumeta să le scoată la lumină. S-ar împlini astfel un act de nobilă dreptate.

Dimitrie ROMAN